Vol. 1, Issue 2

DAVLAT TILI NUFUZINI OSHIRISHDA OMMAVIY TADBIRLAR VA LOYIHALARNING ROLI

Ergashev Azizbek Ikromjon o‘g‘li
Andijon davlat chet tillari instituti
Ingliz tili va adabiyoti fakulteti guruh talabasi

Annotatsiya. Maqolada o‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzini oshirishda ommaviy tadbirlar va loyihalarning o‘rni tahlil qilinadi. Til siyosati nazariyasidagi “nufuzni rejalashtirish” (prestige planning) tushunchasi asosida O‘zbek tili bayrami, respublika tanlovlari, olimpiadalar, raqamli platformalar va xorijdagi o‘zbekshunoslik loyihalari ko‘rib chiqiladi. Muallif bunday tadbirlar tilga bo‘lgan ijtimoiy munosabatni o‘zgartirishda samarali vosita ekanini, biroq ularning ta’siri muntazamlik, yoshlarga yo‘naltirilganlik va natijani o‘lchash mexanizmlariga bog‘liq ekanini asoslaydi. Maqola so‘ngida tadbirlar samaradorligini oshirish bo‘yicha amaliy takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: davlat tili, til nufuzi, til siyosati, nufuzni rejalashtirish, O‘zbek tili bayrami, ommaviy tadbirlar, til loyihalari, raqamlashtirish.

Kirish

Tilning qadri faqat qonun bilan belgilanmaydi. Qonun tilga maqom beradi, lekin uning jamiyat hayotida obro‘li, zamonaviy va kerakli til sifatida qabul qilinishini ta’minlay olmaydi. Buning uchun odamlarning tilga munosabati, uni ishlatishdan faxrlanishi va o‘z kelajagini shu til bilan bog‘lashi muhim. Aynan shu jihat – tilning nufuzi – bugungi globallashuv sharoitida har bir milliy til uchun eng dolzarb masalalardan biriga aylangan.

O‘zbek tili 1989-yil 21-oktabrda davlat tili maqomini oldi. O‘shandan beri bu sohada ko‘p ish qilindi: lotin yozuviga asoslangan alifbo joriy etildi, ta’lim, ish yuritish va ommaviy axborot vositalarida davlat tilining o‘rni kengaydi. Shunga qaramay, ayrim

sohalarda, ayniqsa fan, texnologiya, biznes va internet muhitida, o‘zbek tili hali ham boshqa tillar bilan raqobatda qiynalmoqda. Yoshlar orasida chet tillarini bilish obro‘ belgisi sifatida qaralib, ona tiliga “oddiy”, “kundalik” til sifatida munosabat bildirish holatlari ham uchraydi.

So‘nggi yillarda davlat bu muammoni hal qilishda faqat huquqiy choralar bilan cheklanib qolmayapti. O‘zbek tili bayrami kuni, respublika tanlovlari, olimpiadalar, ijodiy loyihalar, raqamli platformalar va xorijdagi o‘zbek tili markazlari kabi ommaviy tadbirlar va loyihalar til siyosatining muhim qismiga aylandi. Biroq bunday tadbirlarning tilning nufuziga haqiqiy ta’siri qanday, ular qachon samarali bo‘ladi va qachon shunchaki rasmiyatchilikka aylanib qoladi, degan savollar hali yetarlicha o‘rganilmagan.

Tadqiqotning maqsadi – davlat tili nufuzini oshirishda ommaviy tadbirlar va loyihalarning o‘rnini aniqlash va ularning samaradorligini oshirish yo‘llarini ko‘rsatishdir. Shu maqsadda quyidagi vazifalar qo‘yildi: til nufuzi tushunchasini til siyosati nazariyasi asosida izohlash; O‘zbekistonda davlat tilini rivojlantirishning huquqiy asoslarini ko‘rib chiqish; davlat tili targ‘ibotiga qaratilgan asosiy tadbir va loyihalarni turlarga ajratib tahlil qilish; ularning samaradorligiga ta’sir qiluvchi omillar va mavjud muammolarni aniqlash; amaliy takliflar ishlab chiqish. Tadqiqotda tavsifiy-tahliliy, qiyosiy va hujjatlarni tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Manba sifatida normativ-huquqiy hujjatlar, rasmiy axborot manbalari va til siyosatiga oid ilmiy adabiyotlar o‘rganildi.

Til siyosati va til rejalashtirish sohasida tilni rivojlantirish bo‘yicha faoliyat odatda bir necha yo‘nalishga ajratiladi. Norvegiyalik tilshunos Eynar Haugen va nemis olimi Xaynts Kloss maqomni rejalashtirish (status planning) va korpusni rejalashtirish (corpus planning) tushunchalarini farqlagan [8; 9]. Maqomni rejalashtirish tilning jamiyatdagi vazifalarini belgilaydi: u qaysi sohalarda, qaysi hujjatlarda, qaysi muassasalarda qo‘llanishi kerak. Korpusni rejalashtirish esa tilning o‘zini rivojlantiradi: imlo qoidalari, atamalar, lug‘atlar, grammatik me’yorlar shu yo‘nalishga kiradi.

Robert Kuper bu ikki yo‘nalishga uchinchisini qo‘shdi: tilni egallashni rejalashtirish (acquisition planning), ya’ni tilni o‘rgatish va o‘rganuvchilar sonini ko‘paytirishga qaratilgan faoliyat [6]. 1990-yilda esa Xarald Xaarmann yana bir muhim yo‘nalishni ajratib ko‘rsatdi: nufuzni rejalashtirish (prestige planning) [7]. Xaarmannning fikricha, til siyosatidagi har qanday chora muvaffaqiyatli bo‘lishi uchun jamiyat bu tilga ijobiy munosabatda bo‘lishi kerak. Agar odamlar tilni qadrlamasa, eng yaxshi qonun ham, eng mukammal lug‘at ham kutilgan natijani bermaydi.

Bernard Spolskiy til siyosatini uch qismdan iborat tizim sifatida ko‘radi: til amaliyoti (odamlar tilni haqiqatda qanday ishlatishi), til haqidagi qarashlar (odamlar tilga qanday baho berishi) va til boshqaruvi (davlat va muassasalarning tilga ta’sir qilish harakatlari) [10]. Uning yondashuvidan kelib chiqsak, ommaviy tadbirlar va loyihalar asosan ikkinchi qismga, ya’ni odamlarning tilga munosabatiga ta’sir qiladi. Ular tilni ko‘rinarli, qiziqarli va obro‘li qiladi, shu orqali til amaliyotini ham o‘zgartirishga yordam beradi.

Shunday qilib, ushbu maqolada ommaviy tadbirlar va loyihalar asosan nufuzni rejalashtirish vositasi sifatida ko‘rib chiqiladi. Ularning vazifasi tilga yangi maqom berish emas, balki mavjud maqomni jamiyat ongida mustahkamlash, tilni zamonaviylik, ilm-fan, ijod va xalqaro hamkorlik bilan bog‘lashdir.

O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi huquqiy asosi 1989-yil 21-oktabrda qabul qilingan “Davlat tili haqida”gi Qonun bilan yaratildi [1]. Bu hujjat o‘z davrida mamlakat suvereniteti sari qo‘yilgan dastlabki dadil qadam sifatida baholanadi. Mustaqillik yillarida o‘zbek tilining davlat tili ekanligi Konstitutsiyada mustahkamlab qo‘yildi.

So‘nggi yillarda til siyosati yangi bosqichga ko‘tarildi. Bu jarayonda to‘rtta hujjat alohida ahamiyatga ega. Prezidentning 2019-yil 21-oktabrdagi PF-5850-son “O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeini tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni [2]. Ushbu Farmon bilan Vazirlar Mahkamasi huzurida Davlat tilini rivojlantirish departamenti va uning qoshida Atamalar komissiyasi tashkil etildi.

Departament vazifalari orasida davlat tilini rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish bilan birga “O‘zbek tili bayrami kuni”ni nishonlash bo‘yicha ishlarni muvofiqlashtirish ham belgilangani diqqatga sazovor. Bu davlat ommaviy tadbirlarni til siyosatining rasmiy vositasi sifatida e’tirof etganini ko‘rsatadi. 2020-yil 10-aprelda 21-oktabrni O‘zbek tili bayrami kuni deb belgilash to‘g‘risidagi qonun qabul qilindi [3]. Shu tariqa til bayrami rasmiy umumxalq bayramiga aylandi. Prezidentning 2020-yil 20-oktabrdagi PF-6084-son Farmoni bilan “2020–2030-yillarda o‘zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi” tasdiqlandi [4]. Konsepsiyada aniq raqamli ko‘rsatkichlar belgilangan. Masalan, xorijiy oliy ta’lim muassasalaridagi o‘zbek tilini o‘rgatuvchi markazlar sonini amaldagi 17 tadan 2030-yilgacha 60 taga, “O‘zbek tilining do‘stlari” klublari sonini 2025-yilgacha 30 taga, 2030-yilgacha esa 40 taga yetkazish, dasturiy mahsulotlarning o‘zbekcha ilovalari va elektron lug‘atlar yaratish ko‘zda tutilgan. Prezidentning 2025-yil 20-oktabrdagi PQ-308-son “Davlat tilini yanada rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori [5]. Unda davlat tilining sofligini saqlash, uning ilm-fan tili sifatidagi nufuzini oshirish, zamonaviy axborot texnologiyalariga, jumladan sun’iy intellekt imkoniyatlariga integratsiyalashuvini ta’minlash va xalqaro miqyosdagi o‘rnini kengaytirish asosiy maqsadlar sifatida belgilandi. Qaror bilan Konsepsiyani 2025–2026-yillarda amalga oshirish dasturi ham tasdiqlandi. Bu hujjatlarning umumiy jihati shundaki, ular davlat tilini faqat ma’muriy talab sifatida emas, balki milliy g‘urur, zamonaviylik va xalqaro hamkorlik ramzi sifatida ko‘rsatishga intiladi. Boshqacha aytganda, huquqiy asos nufuzni rejalashtirishga keng yo‘l ochib bergan.

Davlat tili nufuzini oshirishga qaratilgan tadbir va loyihalarni maqsadi va auditoriyasiga ko‘ra besh guruhga ajratish mumkin. Bu guruhning markazida 21-oktabr – O‘zbek tili bayrami kuni turadi. 2019-yil 21-oktabrda o‘zbek tiliga davlat tili maqomi berilganining 30 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimda davlat rahbari o‘zbek tilini milliy o‘zlik va mustaqil davlatchilik timsoli deb atadi [19]. O‘shandan beri har yili

bayram arafasida vazirliklar, oliy ta’lim muassasalari, maktablar, korxonalar va mahallalarda ma’naviy-ma’rifiy uchrashuvlar, shoir va yozuvchilar bilan suhbatlar, konsertlar o‘tkaziladi.

Bayram tadbirlari mamlakat chegarasidan ham chiqdi. Masalan, 2026-yil 21-oktabrda O‘zbekistonning Pokistondagi elchixonasida vatandoshlar, Islomoboddagi Zamonaviy tillar milliy universiteti o‘qituvchilari va mahalliy ekspertlar ishtirokida bayram tadbiri o‘tkazildi. Unda o‘zbek va urdu olimlari tomonidan tayyorlangan “O‘zbek va urdu tillaridagi mushtarak so‘zlar lug‘ati” haqida ham ma’lumot berildi [18]. Bayram tadbirlarining asosiy kuchi – ularning ramziy ta’siridir. Ular yiliga kamida bir marta butun jamiyat e’tiborini tilga qaratadi va tilni milliy qadriyat sifatida ko‘rsatadi. Biroq ramziy ta’sir uzoq saqlanishi uchun bayram yil davomidagi boshqa faoliyatning cho‘qqisi bo‘lishi, uning o‘rnini bosmasligi kerak. Ikkinchi guruh – musobaqa shaklidagi tadbirlar. Ular ishtirokchilarni faol harakatga undaydi va tilni bilishni rag‘batlantiradi. Davlat tilini rivojlantirish departamenti har yili “Qadring baland bo‘lsin, ona tilim” respublika tanlovini o‘tkazib keladi [12]. 2026-yil sentabrida Departament va O‘zbek tilini rivojlantirish jamg‘armasi “Jonajon o‘zbek tilim” tanlovini e’lon qildi. Uning yo‘nalishlari tanlovlarning qanchalik kengayganini yaxshi ko‘rsatadi: eng yaxshi ilmiy tadqiqot, o‘zbek tilini raqamlashtirishga qaratilgan dasturiy mahsulot, badiiy-ijodiy asar, OAVdagi material, targ‘ibot videoroligi, tilni xalqaro miqyosda ommalashtirishga xizmat qilgan amaliy ish va o‘zbek tilining xorijlik do‘stlari tomonidan yaratilgan ijodiy ish [11]. O‘qituvchilarga qaratilgan tanlovlar ham muhim o‘rin tutadi. “O‘zbek tili bo‘yicha eng yaxshi videodars” tanlovida umumta’lim maktablarining to‘rt yarim mingdan ortiq o‘qituvchisi qatnashgani xabar qilingan [13]. Bunday tanlovlar yaxshi pedagogik tajribani ommalashtirish va o‘qituvchi kasbining obro‘sini oshirishga xizmat qiladi.

So‘nggi yillarning yangi hodisasi – xorijlik yoshlar uchun tadbirlar. 2026-yil oktabrida respublikada ilk bor xorijlik talabalar o‘rtasida o‘zbek tili bo‘yicha olimpiada

o‘tkazildi; unda 46 ta oliy ta’lim tashkilotidan 100 nafarga yaqin talaba qatnashdi [14]. “O‘zbek tili – qalbim tarjimoni” respublika tanlovida esa Buxoro davlat tibbiyot instituti talabasi, Hindiston fuqarosi Mazin Moyidinkutti uchinchi o‘rinni egalladi [15]. Bunday natijalar o‘zbek tilining nafaqat o‘zbeklar uchun, balki boshqa millat vakillari uchun ham o‘rganishga arziydigan til ekanini amalda ko‘rsatadi. Bu esa til nufuzi uchun juda kuchli dalildir. Uchinchi guruh – tilni raqamli muhitga olib kiruvchi loyihalar. Bugungi yoshlar vaqtining katta qismini internetda o‘tkazadi va qaysi til zamonaviy texnologiyalarda yaxshi ishlasa, o‘sha tilni zamonaviy til deb qabul qiladi. Shu nuqtai nazardan “Izoh.uz”, “Imlo.uz”, “Lotin.uz” va “Sinonim.uz” kabi elektron platformalar alohida ahamiyatga ega [17]. Ular izohli lug‘at, imloni avtomatik tekshirish, kirill va lotin yozuvlari o‘rtasida transliteratsiya kabi xizmatlarni taqdim etadi va tilni kundalik raqamli faoliyatning qulay vositasiga aylantiradi. PQ-308-son qarorda o‘zbek tilini sun’iy intellekt yordamida qo‘llab-quvvatlashga xizmat qiladigan platforma ishlab chiqish vazifasining belgilanishi [5] bu yo‘nalishning kelajakda yanada muhim bo‘lishini ko‘rsatadi. Sun’iy intellekt, ovozli yordamchilar va avtomatik tarjima tizimlarida o‘zbek tili qanchalik sifatli ishlasa, uning nufuzi ham shunchalik oshadi.

To‘rtinchi guruh – o‘zbek tilini xorijda targ‘ib qilishga qaratilgan loyihalar. 2025-yil 14-oktabrda Oksfordda “El-yurt umidi” jamg‘armasi va Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti hamkorligida tashkil etilgan o‘zbekshunoslik dasturining rasmiy taqdimoti bo‘lib o‘tdi. 2026/2027 o‘quv yilidan boshlab esa Xitoydagi Sian xorijiy tillar universitetida “O‘zbek tili” bo‘yicha to‘rt yillik bakalavriat yo‘nalishi ochildi [16]. Xorijdagi “O‘zbek tilining do‘stlari” klublari ham o‘zbek tili va madaniyatini targ‘ib qilishning muhim shakliga aylanmoqda. Xalqaro loyihalar til nufuziga ikki tomonlama ta’sir qiladi. Bir tomondan, ular o‘zbek tilini dunyoga tanitadi. Ikkinchi tomondan, mamlakat ichidagi auditoriyaga ham kuchli signal beradi: agar Oksford va Xitoy universitetlarida o‘zbek tili o‘rganilayotgan bo‘lsa, demak, bu til jiddiy, obro‘li va istiqbolli tildir.

Beshinchi guruhga lug‘atlar, qomuslar, ilmiy anjumanlar va ma’rifiy nashrlar kiradi. Fanlar akademiyasi O‘zbek tili, adabiyoti va folklori instituti tomonidan “O‘zbek tilining izohli lug‘ati”ning lotin yozuvidagi to‘ldirilgan nashri va sinonimlarning katta izohli lug‘ati ustida ish olib borilmoqda [20]. PQ-308-son qarorda “Ona tili. Qomus” kitobini nashr etish vazifasi ham belgilangan [5]. Bunday loyihalar ko‘proq korpusni rejalashtirishga taalluqli bo‘lsa-da, ularning taqdimoti va ommaviy muhokamasi tilning ilm-fan tili sifatidagi nufuzini oshiradi. Quyidagi jadvalda ushbu guruhlar umumlashtirilgan.

1-jadval

Davlat tili nufuzini oshirishga qaratilgan tadbir va loyihalar turlari

Guruh	Misollar	Asosiy auditoriya	Til nufuziga ta’siri
Bayram va tantanali tadbirlar	O‘zbek tili bayrami kuni; elchixonalardagi tadbirlar	Butun jamiyat, vatandoshlar	Ramziy ta’sir, milliy g‘urur
Tanlov va olimpiadalar	“Qadring baland bo‘lsin, ona tilim”; “Jonajon o‘zbek tilim”; xorijlik talabalar olimpiadasi	O‘quvchilar, talabalar, o‘qituvchilar, ijodkorlar	Faol ishtirok, rag‘bat, namunalar yaratish
Raqamli loyihalar	Izoh.uz, Imlo.uz, Lotin.uz; sun’iy intellekt platformasi	Yoshlar, internet foydalanuvchilari	Tilning zamonaviyligi va qulayligi
Xalqaro loyihalar	Oksforddagi o‘zbekshunoslik dasturi; Sian universitetidagi bakalavriat; do‘stlik klublari	Xorijliklar, vatandoshlar	Xalqaro obro‘, ichki auditoriyaga ijobiy signal
Ilmiy-ma’rifiy loyihalar	Izohli lug‘at, “Ona tili. Qomus”, ilmiy anjumanlar	Olimlar, o‘qituvchilar, keng kitobxonlar	Ilm-fan tili sifatidagi nufuz

Muhokama

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, ommaviy tadbirlar va loyihalar soni va turi so‘nggi yillarda sezilarli darajada ko‘paydi. Ammo tadbirlar sonining ko‘payishi hali tilning nufuzi oshganini anglatmaydi. Nufuz – bu odamlarning ongidagi va kundalik xatti-harakatidagi o‘zgarish. Shuning uchun tadbirlarni ularning soniga qarab emas, ta’siriga qarab baholash kerak.

O‘rganilgan materiallar asosida tadbirlar samaradorligiga ta’sir qiluvchi quyidagi omillarni ajratish mumkin. Bir kunlik bayram tadbiri kuchli taassurot qoldirishi mumkin, lekin u tez unutiladi. Yil davomida davom etadigan loyihalar – klublar, onlayn platformalar, uzoq muddatli kurslar – tilga munosabatni chuqurroq o‘zgartiradi. Xorijdagi loyihalarga baho berar ekan, ayrim mualliflar ham ularning muvaffaqiyati taqdimot marosimi bilan emas, dastur yakunida qancha talaba tilni mukammal o‘rgangani va kursning doimiy saqlanib qolishi bilan o‘lchanishi kerakligini ta’kidlaydi [16].

Til faqat davlat organlarining ishi emas. Korxonalar, OAV, blogerlar, IT-kompaniyalar va jamoat tashkilotlari ishtirok etgan loyihalar kengroq auditoriyaga yetib boradi. Masalan, yirik ishlab chiqarish jamoalarida ish yuritish va muloqotning davlat tilida olib borilishi, ijodkor ishchilarning bayram tadbirlarida qatnashishi tilning faqat madaniy emas, balki amaliy til ham ekanini ko‘rsatadi [21]. Shu bilan birga, ayrim muammolar ham ko‘zga tashlanadi. Birinchidan, ba’zi tadbirlar rasmiyatchilik tusini oladi: ular hisobot uchun o‘tkaziladi va ishtirokchilarda samimiy qiziqish uyg‘otmaydi. Ikkinchidan, tadbirlar asosan poytaxt va viloyat markazlarida jamlanadi, chekka hududlar va qishloqlar kamroq qamrab olinadi. Uchinchidan, xorijdagi ayrim loyihalar qisqa muddatli bo‘lib, o‘qituvchilar tez-tez almashadi, bu esa barqaror ilmiy maktab shakllanishini qiyinlashtiradi [16]. To‘rtinchidan, ko‘plab tadbirlarda til haqida gapiriladi, lekin tilning o‘zidan, uning boy imkoniyatlaridan zamonaviy shaklda foydalanilmaydi.

Umuman olganda, ommaviy tadbirlar va loyihalar til nufuzini oshirishning zarur, ammo yetarli bo‘lmagan shartidir. Ular ta’lim sifati, ilm-fan va texnologiyalarda o‘zbek tilining real qo‘llanishi hamda davlat xizmatlaridagi til madaniyati bilan birgalikda olib borilgandagina haqiqiy natija beradi.

Xulosa

O‘tkazilgan tahlil quyidagi xulosalarga kelish imkonini beradi. Birinchidan, til siyosati nazariyasi nuqtai nazaridan ommaviy tadbirlar va loyihalar nufuzni rejalashtirishning asosiy vositasidir. Ular tilga yangi huquqiy maqom bermaydi, lekin mavjud maqomni jamiyat ongida mustahkamlaydi va tilga ijobiy munosabat shakllantiradi. Ikkinchidan, O‘zbekistonda bu faoliyat uchun mustahkam huquqiy asos yaratilgan. PF-5850 va PF-6084-son farmonlar, O‘zbek tili bayrami kuni to‘g‘risidagi qonun va PQ-308-son qaror tadbirlarni til siyosatining rasmiy qismiga aylantirdi. Uchinchidan, tadbir va loyihalarning shakllari sezilarli darajada kengaydi: bayramlardan tortib raqamli platformalar, xorijlik talabalar uchun olimpiadalar va xorijiy universitetlardagi o‘zbekshunoslik dasturlarigacha. Ayniqsa, xorijliklarning o‘zbek tilini o‘rganishi va tanlovlarda g‘olib bo‘lishi til nufuzi uchun kuchli ijtimoiy dalil bo‘lib xizmat qilmoqda. To‘rtinchidan, tadbirlarning samaradorligi ularning soniga emas, muntazamligi, faol ishtirokka asoslanishi, yoshlarga mosligi, natijalarning o‘lchanishi va keng hamkorlikka bog‘liq. Shu xulosalardan kelib chiqib, quyidagi takliflar beriladi: O‘zbek tili bayrami tadbirlarini bir kunlik marosimdan yil davomida davom etadigan “til oyligi” yoki “til yili” dasturlariga aylantirish, ularni maktab va OTMlardagi doimiy to‘garaklar bilan bog‘lash. Har bir yirik tadbir va loyiha uchun oldindan aniq natija ko‘rsatkichlarini belgilash: ishtirokchilar soni, yaratilgan kontent hajmi, platformalardan foydalanish, ishtirokchilar fikri bo‘yicha so‘rovnoma natijalari. Yoshlar uchun interaktiv formatlarni kengaytirish: o‘zbek tilidagi intellektual o‘yinlar, onlayn kvestlar, mobil ilovalar, qisqa video tanlovlari, blogerlar bilan hamkorlikdagi loyihalar. Chekka hududlar va qishloq maktablarini qamrab oluvchi ko‘chma tadbirlar va onlayn tanlovlar tashkil etish. Xorijdagi o‘zbek tili markazlari va dasturlarida o‘qituvchilarning uzoq muddatli faoliyatini ta’minlash, ularni zamonaviy darsliklar va raqamli resurslar bilan qo‘llab-quvvatlash. IT-kompaniyalar va startaplarni o‘zbek tilidagi raqamli mahsulotlar yaratishga jalb etish uchun grant va tanlovlarni ko‘paytirish; sun’iy intellekt asosidagi

platformalarni ochiq va bepul qilish. Tadbirlarda til haqida gapirish bilan birga tilning o‘zini ko‘rsatish: jonli nutq madaniyati, badiiy so‘z san’ati, zamonaviy atamalarning muvaffaqiyatli o‘zbekcha muqobillari namunalarini targ‘ib qilish. Xulosa qilib aytganda, davlat tilining nufuzi qonun bilan boshlanadi, lekin odamlarning qalbida va kundalik hayotida mustahkamlanadi. Ommaviy tadbirlar va loyihalar ana shu ikkinchi bosqichning eng muhim ko‘prigi bo‘lishi mumkin – faqat ular samimiy, muntazam va zamon talablariga mos bo‘lsa.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Davlat tili haqida”gi Qonuni. 1989-yil 21-oktabr (1995-yil 21-dekabrdagi yangi tahriri).
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeini tubdan oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5850-son Farmoni. 2019-yil 21-oktabr. – https://uza.uz/ar/posts/o-zbek-tilining-davlat-tili-sifatidagi-nufuzi-va-mavqeini-tu-22-10-2019
3. O‘zbekiston Respublikasining “O‘zbek tili bayrami kunini belgilash to‘g‘risida”gi Qonuni. 2020-yil 10-aprel.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Mamlakatimizda o‘zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6084-son Farmoni. 2020-yil 20-oktabr. – https://lex.uz/docs/5058375
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Davlat tilini yanada rivojlantirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-308-son qarori. 2025-yil 20-oktabr. – https://lex.uz/uz/docs/-7776360
6. Cooper R. L. Language Planning and Social Change. – Cambridge: Cambridge University Press, 1989.
7. Haarmann H. Language planning in the light of a general theory of language: A methodological framework // International Journal of the Sociology of Language. – 1990. – No. 86. – P. 103–126.

8. Haugen E. Language Conflict and Language Planning: The Case of Modern Norwegian. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1966.
9. Kloss H. Research Possibilities on Group Bilingualism: A Report. – Quebec: International Center for Research on Bilingualism, 1969.
10. Spolsky B. Language Policy. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
11. “Jonajon o‘zbek tilim” tanlovi e’lon qilindi // gov.uz. – 2026-yil 7-sentabr.
12. 21-oktabr – O‘zbek tili bayrami kuni munosabati bilan vazir tabrigi // gov.uz.
13. Haqiqiy bilim va mahorat sinovi // Yangi O‘zbekiston.
14. Ilk bor xorijlik talabalar o‘zbek tili bo‘yicha respublika olimpiadasida bellashmoqda // gov.uz. – 2026-yil 16-oktabr. –
15. Komilov Z. O‘zbek tiliga bo‘lgan mehri chegara bilmaydi // UzA.
16. O‘zbek tili dunyo miqyosida: milliy meros, sifatli ta’lim va barqaror rivojlanish // UzA.
17. Modern Education and Development jurnali. – 2025. – No. 25, 4-qism. – B. 354–355. – https://inlibrary.uz/index.php/mead/article/view/118271